

Mustra

A Könyv és Nevelésnek ezt a számát tematikus rovattal indítjuk: a *Könyvtár* rovatunk írásai az iskolai könyvtárak szakfelügyeletéről, pontosabban a tavalyi, 2006-os ellenőrzésekről szólnak.

A közoktatási törvény 1993-as életbe lépése óta az iskolákban jogilag sem létező ellenőrzési forma a szakfelügyelet. A könyvtárakban ugyanakkor a rájuk vonatkozó szaktörvény (1997) továbbra is előírja ezt a formát. Az utóbbi törvény hatálya a könyvtári tevékenységet illetően kiterjed a nem nyilvános (így az iskolai) könyvtárakra is. E könyvtártípus szakfelügyelete 2004-ben indult meg, s a második, 2006-os vizsgálati év összegző jelentését tartalmazza a lap nyitó írása. Ezt a *KÉN* főszerkesztője, vagyis e sorok írója jegyzi. A „*Jelentés az iskolai (kollégiumi) könyvtárakban 2006-ban végzett szakfelügyeleti vizsgálatról*” cím mögött pontosan az a tartalom húzódik meg, amit a nem túlzottan romantikus cím ígér. „Főszerkesztőségem” a tavalyi, hetven iskolai könyvtárra kiterjedő ellenőrzéseket irányító, vezető szakfelügyelőként készítette el jelentését a megrendelő OKM Könyvtári Osztálya részére. A jelentés „cikkesített” változata megjelent idén januárban a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* című folyóiratban, s ezt a változatot közli most a *KÉN* is. A jelentésből többek között megtudhatja az olvasó: „Egyrészt számos kisebb-nagyobb hiányosságot, hibát sikerült feltárnia szakértőinknek, [...] másrészt több szempontból is gazdagították, árnyalták a szerzett tapasztalatok az ágazati-szakmai irányítás ismereteit, információit az iskolai könyvtárak tevékenységéről, eredményeiről, krónikus és akut gondjairól, s ezzel segítik a jövőbeni szakmai fejlesztések főbb irányainak hatékonyabb megfogalmazását.”

A vezető szakfelügyelői összegzést – hogy még kerekesebb legyen a világ! – kiegészíti egy praktizáló szakfelügyelő, Rakonczás Szilvia írása, amelyben gyakorlati tapasztalatait tárja az olvasók elé. Ugyancsak „világkerekítő” elszántságunk okán közlünk két olyan írást még ebben a rovatban, amelyek a vizsgálatokat „elszenvedő” (esetleg minden idézőjel nélkül, valóban elszenvedő) iskolai könyvtárosok nevében fogalmazzák meg a saját tapasztalataikat. A Nagyné Félix Anna – Benyóné Kovács Bettina szerzőpáros szakfelügyelője éppen Rakonczás Szilvia volt, tehát a *Szakfelügyelet az iskolai könyvtárostánárok szemével* című írásuk ama bizonyos érem másik oldalát mutatja meg. A nyíregyházi Blaskóné Brösztl Márta: *A szakfelügyeleti vizsgálat fontossága* című írásának legfőbb üzenete pedig az, hogy az iskolai könyvtáros szabadsága mindössze holmi „Libertas-maskara”, ha a magára hagyottság, a biztonságot adó szakmai támaszok, fogódzók hiánya öltözködik a szabadság jelmezébe. „Minden tantárgyban fontos lenne – úgy, mint régen – a szakfelügyeleti látogatás, hiszen a szakfelügyelet biztosítja a legmegbízhatóbb, leghitelesebb minőségi értékelést. Ez a minőség korábban evidens.” – zárja cikkét a szerző.

Olvásáspedagógia rovatunk igen fontos írása Adamikné Jászó Anna tanulmánya, az *Okozat és okok korunk olvasáskultúrájában*. „Az okozat a nem olvasás.” – indítja dolgozatát a szerző, hogy azután ismételtelen fölvehesse és körüljárhassa az egyre aggasztóbb világjelenséget, a fiatalok olvasási kultúrájának rohamos hanyatlását. A ta-

nulmány első részében az olvasottság terjedésének történeti változásait tekinti át, majd az olvasás két megvalósulási formájának, a hangos és a néma olvasásnak a koronkénti (élet- és történeti koronkénti!) változásait, elterjedtségét mutatja be. Az írás záró fejezete a nem olvasás lehetséges okait taglalja. „Nem szeretnék ma iskolás lenni.” – sóhajt föl Adamikné, olvasástanításunk, iskolai olvasáskultúránk kudarcai-
nak summázása közben. Az olvasáskutató szakember összegzésében azonban – túl a diagnózis kiváltotta érzelmi reagáláson – szerencsére jelen vannak a terapeuta meg-
szívlelést érdemlő javaslatai is.

Hetvenéves korában, 2006 decemberében elhunyt Lázár Ervin Kossuth-díjas író, a 20. századi magyar gyermekirodalom egyik legnagyobb, legeredetibb alakja. *Iffjúsági irodalom* rovatunkban Komáromi Gabriella búcsúzik az írótól, *Berzsián elment* című írásával. A szerzőnek számos korábbi munkája szolgál bizonyítékul arra, hogy értő elemzője Lázár Ervin meséinek, gyermekkönyveinek épp úgy, mint a magyar gyermekirodalom többi remekművének is. Lázár született mesemondó volt, akinek a meséi tulajdonképpen nagy nyelvi játszmák – állítja Komáromi. A búcsúzó írás több eleven példát idéz az író sziporkázó névadói ötleteiből, játékos nyelvi leleményeiből. Igazi irodalmi mesék Lázár Ervin meséi. Ezeket csak felolvasni szabad, híven az eredeti szöveghez. Ezek „olyannyira kötöttek formailag, akár a klasszikus versstrófák.” Talán éppen ez a minőség mentheti meg Lázár történeteit többek között a képregénnyé válástól, a különféle „zanzáktól”, primitív átdolgozásoktól is – összegez a cikk szerzője.

A meseválasztásról, a népmesék helyéről, szerepéről az óvodai és az alsó tagozatos tanítási anyagokban olvashatunk egy-egy írást *Olvásáspedagógia* rovatunkban. Mindkettő a Benedek Elek Mesekonferencián, az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán, Vácott, 2007. április 23-án elhangzott előadás „cikkesített” változata. Zóka Katalin (*A meseválasztás kérdései az óvodában*) azzal a megállapítással indítja dolgozatát, hogy az óvodában elhangzó mesék túlnyomó többsége népmese. A továbbiakban – mások és saját kutatásaira támaszkodva – cáfolja azokat a különböző véleményeket, amelyek szerint a népmese károsan hat a kisgyermek alakulójára, fejlődő személyiségére.

„A mese emberré tesz.” – idézi a szerző írása zárásaként Lengyel Lászlót, miután az egész cikk ennek a lakonikus tételnek az igazát volt hivatva bizonyítani.

Szombathelyiné Nyitrai Ágnes (*A népmese az általános iskolák alsó tagozatának tananyagában*) című írásában az első osztály három reprezentatív kiadójának tankönyveit tekintette át. Míg az irodalmi szemelvények aránya igen magas ezekben a könyvekben, addig a mese részesedése feltűnően alacsony, nem éri el a szövegek harmadát. Tovább árnyalja az összképet, hogy a mesék körében meglehetősen alulreprezentáltak a (magyar) népmesék aránya. (A három közül csak az egyikben éri el az 50%-ot!) Végül vizsgálta a szerző az egyes mesékhez kapcsolódó feladatok minőségét a tankönyvekben és munkafüzetekben. Meglepő ellentmondásként állapítja meg többek között, hogy miközben az egyes mesékhez tartozó feladatok száma általában elég magas, feltűnően kevés az olvasás gyakorlását célzó feladat – noha éppen az intenzív olvasástanítás szakaszában jár a tananyag.

Zsófia Lengyel